

אין מ(י)צ"ב: אסור להשלים עם הפערים בין בתי הספר הערביים ליהודיים

סאמי מיעארי ונסרין חאגי יחיא

לצערנו לא היו הפתעות בתוצאות המיצ"ב שהתפרסמו ביום שלישי האחרון (3.12.2013) בעיתונות. הפערים בין התלמידים בבתי הספר הערביים לבין עמיתיהם בבתי הספר היהודיים ידועים, והם מאפיינים את כל תחומי החיים. הפערים הללו מותירים את האוכלוסייה הערבית בתחתית הסולם הסוציו-אקונומי במדינה, וממקמים את נקודת הזינוק של התלמידים הערבים הרחק מזו של התלמידים היהודים.

אין זה חדש שמצב הרשויות המקומית הערביות בישראל הוא מהגרוע ביותר. מרבית האוכלוסייה הערבית מתגוררת בפריפריה החברתית והגאוגרפית בישראל, מרוחקת מהגלעין, מדורגת בתחתית הסולם הסוציו-אקונומי וסובלת מהדרה מתמשכת מצד המדינה ו מצד האוכלוסייה היהודית. לפיכך הכלים החינוכיים שהרשות המקומית יכולה ל העניק לתושביה אינם יעילים דיים למוביליות חברתית, אשר תקדם את החברה הערבית להתפתחות מיטבית בכל תחומי החיים.

מצבן של הרשויות הערביות משפיע במישרין על תקצוב בתי הספר: רשויות מקומיות עניות פירושו תקצוב דל למערכת החינוך באותו היישוב, המביא לכיתות צפופות יותר, לתשתיות לוקות בחסר ולמבנים מוזנחים. סביבה כזו אינה מאפשרת תהליך למידה מהנה ופורה.

ואולם, התשתיות והסביבה הלימודית הן רק הקליפה של מערכת החינוך הערבית. התכנים וספרי הלימודים המשמשים את התלמידים חושפים תמונה עגומה אפילו יותר. רוב ספרי הלימוד מתורגמים מעברית לערבית בלי שהותאמו מהבחינות ה תרבותית והלשונית לצורכי התלמידים הערבים. ספרי לימוד רבים, שאינם מאושרים למערכת החינוך היהודית, מאושרים למערכת החינוך הערבית. וכאילו לא די בכך, רוב אמצעי הלימוד מתבססים על שינון, שממית כל ניצוץ של יצירתיות וממגר כל אפשרות לביטוי אישי. בחומרי לימוד שנכתבו בידי מחברים מקומיים התגלו טעויות חמורות אשר תוקנו רק לאחר התערבות מצד ההורים.

כעת נחזור לתפק ודה הלקוי של הרשות המקומית. מנהלי בתי הספר ממונים ל פי שיקולים חמולתיים, ומינויים נסגרים כחלק מהסכמים קואליציוניים בתקופת הבחירות. שיבוצי המורים בבתי הספר נקבעים לרוב לפי קשרים ולא לפי כישורים.

תמונת המצב העולה מ [דוח העוני בישראל לשנת 2011](#), שמפרסם המוסד לביטוח לאומי, אינה מעודדת: 53.5% מהמשפחות הערביות ו-65% מהילדים הערבים חיו מתח לקו העוני. אין ספק כי מצב כלכלי קשה זה משתקף {ואולי: "הוא אחד הגורמים ל"} בהישגיהם הנמוכים של התלמידים הערבים בהשוואה לתלמידים היהודים.

הפערים בין היהודים לערבים מתרחבים ככל שמתקדמים בסולם הלימודים והם נותנים את אותותיהם גם באקדמיה.

תיאור קשה זה הוא רק קצה הקרחון של המציאות. אין זה פלא שהישגי התלמידים הערבים ממוקמים בתחתית הסקרים והמבחנים המקומיים והבינלאומיים כאחד.

אך אל לאבד תקווה ניתן לשפר את הישגי התלמידים הערבים אם קברניטי המדינה ישכילו ליישם את המלצות שרי החינוך הקודמים, לא בשל אהבתם למיעוט הערבי אלא בשל הבנתם העמוקה שללא הקצאת משאבים נאותה והשקעת מאמץ בתיקון העוול שנגרם מאז קום המדינה, "תטפח המציאות על פניהם".

גם החברה הערבית בישראל אינה צריכה להתנער מאחריות. עליה להציב את החינוך בראש מעיינה ולא להיכנע למוסכמות.

לדאבונו, חלק לא מבוטל מהאזרחים הערבים איבדו אמון במערכת החינוך, ולכן הם מעדיפים לשלוח את ילדיהם ללמוד מחוץ ליישובם או לבתי ספר פרטיים בתוך היישוב. אי-שוויון בחינוך עובר בירושה מדור לדור ופוגע בשוויון ההזדמנויות בחברה ובכלכלה. עובדה זו מחייבת מעורבות ממשלתית מיידית. אין ספק שהתלמידים הערבים הם קורבנותיה המיידיים של התנהלות לקויה זו.